

LIŠEJNÍKY ZAZNAMENANÉ BĚHEM BRYOLOGICKO - LICHENOLOGICKÝCH DNŮ V ČESKÉM RÁJI V ZÁŘÍ 2015

Lichens recorded during the Bryological and Lichenological Days in the Bohemian Paradise Protected Landscape Area (North Bohemia), September 2015

Jaroslav Šoun¹, Veronika Lenzová², Jiří Malíček^{2,3}, Aleš Müller⁴,
Ondřej Peksa⁵

¹Západočeské muzeum v Plzni, pobočka Muzeum Dr. B. Horáka v Rokycanech, náměstí J. Urbana 141, CZ-337 01 Rokycany, e-mail: jasoun@centrum.cz; ²Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, katedra botaniky, Benátská 2, CZ-128 01 Praha 2; ³Botanický ústav AV ČR, Zámek 1, CZ-252 43, Průhonice; ⁴Masarykovo náměstí 19, CZ-294 21 Bělá pod Bezdězem; ⁵Západočeské muzeum v Plzni, Kopeckého sady 2, CZ-301 00 Plzeň

Abstract:

A list of 184 lichen species and 3 non-lichenized fungi recorded in the Bohemian Paradise (North Bohemia) during a meeting of the Bryological and Lichenological Section of the Czech Botanical Society in September 2015 is presented. Noteworthy lichens are reported from the Trosky castle ruin – *Caloplaca arcis*, *Endocarpon psorodeum*, *Lecanora pannonica*, *Leptogium turgidum* and *Xanthoria calcicola*, and from veteran oaks in the Bažantník Nature Reserve near the village of Sedmihorky – *Acrocordia gemmata*, *Calicium adspersum*, *C. viride*, *Chaenotheca phaeocephala*, *Opegrapha vulgata* s. str. and *Sclerophora pallida*. *Aspicilia simoënsis*, *Fuscidea praeruptorum* and *Strigula stigmatella* represent further interesting findings at other visited localities.

Key words:

basaltic rock, *Quercus robur*, sandstone rock, *Xanthoria calcicola*.

ÚVOD – historie výzkumu

První údaj o lišejnících z oblasti vymezené současnými hranicemi CHKO Český ráj pochází pravděpodobně z Opizova exsikátu Flora cryptogamica Boëmiae z let 1818 až 1819, v němž pod číslem 91 byla vydána *Cladonia stellaris* z pískovců od Borku v panství Český Dub, které v té době zřejmě zahrnovalo i část Českého ráje (cf. Bayer 1922). Tři vlastní nálezy z Trosek, Prachovských skal a od Hrubé Skály (*Bunodophoron melanocarpum*) uvádí

Novák (1888). Z Kozákova uvádí Cypers-Landrecy (1926) několik sběrů od Traxlera. V popularizačním článku o květeně Příhradzských skal zmiňuje Baumhaier (1927) také několik druhů lišejníků. Jednotlivé údaje od M. Servíta z dvacátých let 20. století (Prachovské skály, Kozákov, Trosky) zmiňuje Hilitzer (1926), či se objevují v různých monografiích (např. Erichsen 1936, Magnusson 1936, Redinger 1938, Hanko 1983). Celkové shrnutí publikuje sám sběratel později (Servít 1959). Druhým, kdo v oblasti intenzivněji sbíral, byl J. Suza, který odtud publikoval celou řadu zajímavých nálezů v rámci své lichenofloristické série (Prachovské skály, Mužský, Trosky – Suza 1947). Černohorský (1965) zmiňuje jeden vlastní sběr ze zříceniny Frýdštejn a jeden Servítův z Kozákova. Několik sběrů J. Nádvořníka ze Suchých skal z padesátých let 20. století zachytila ve své monografii Lisická (1980). Na konci druhého tisíciletí sebral dva doklady běžných druhů z okolí Hrubé Skály Z. Palice (Palice 1999, van den Boom & Palice 2006).

METODIKA

Nomenklatura lišejníků a kategorie ohrožení (uvedené za jménem) jsou udávány podle Červeného seznamu lišejníků České republiky (Liška & Palice 2010), vyjma skupiny *Cladonia coccifera*, u níž jsou kategorie ohrožení podle práce Steinová et al. (2015). Lichenikolní, lišejníkům podobné houby a lišejníky chybějící v citované práci jsou uvedeny s autor-skými zkratkami. Lichenikolní a nelichenizované houby podobné lišejníkům jsou označeny hvězdičkou (*). Za číslem lokality je uvedena zkratka substrátu a v případě sebrané položky zkratka sběratele: **JM** – J. Malíček (hb. J. Malíček; vybrané duplikáty uloženy v PRC), **JS** – J. Šoun (herbář Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech), **OP** – O. Peksa (PL). Položky označené za zkratkou sběratele hvězdičkou (*) byly analyzovány tenkovrstvou chromatografií (TLC). Ostatní záznamy pocházejí z terénních zápisků. Souřadnice GPS jsou uvedeny v systému WGS-84.

ZKRATKY SUBSTRÁTŮ [substrate abbreviations]:

Aln – *Alnus glutinosa*, **Apla** – *Acer platanoides*, **Apse** – *Acer pseudoplatanus*, **Bet** – *Betula pendula*, **basalt** – bazaltová skála [basaltic rock], **Cal** – *Calluna vulgaris*, **con** – beton/malta [concrete/mortar], **Fag** – *Fagus sylvatica*, **Frax** – *Fraxinus excelsior*, **Lar** – *Larix decidua*, **lich** – lichenikolní [lichenicolous], **Pic** – *Picea abies*, **Pin** – *Pinus sylvestris*, **Grob** – *Quercus robur*, **soil** – půda, **sand** – pískovcová skála [sandstone rock], **serp** – hadcová skála [serpentinite rock], **sili** – silikátová skála [siliceous rock], **Sor** – *Sorbus aucuparia*, **wood** – dřevo. U několika taxonů substrát nebyl zapsán, tudíž jsou uvedeny pouze s číslem lokality.

NAVŠTÍVENÉ LOKALITY [Visited localities]

1. Rovensko pod Troskami – Trosky castle ruin, base of N-facing wall of Panna rock, 50°30'58.9"N, 15°13'53.8"E, alt. 450 m (17. 9. 2015).

2. Turnov – Sedmihorky: recreation area 1.3 km SW of village, trees on dam of a pond, 50°33'12"N, 15°11'10"E, alt. 280 m (18. 9. 2015).
3. Rovensko pod Troskami – Trosky castle ruin, 50°30'59.7"N, 15°13'51.8"E, alt. 460–480 m (18. 9. 2015).
4. Turnov – Sedmihorky, Hruboskalsko Nature Reserve, ca between Kapelník rock tower and Hrubá Skála Castle, alt. ca 300–380 m (18. 9. 2015); 4a – 50°33'03"N, 15°10'42"E; 4b – 50°33'16.2"N, 15°10'41.3"E; 4c – 50°33'16"N, 15°10'43"E; 4d – 50°33'12.0"N, 15°10'35.7"E, 4e – 50°32'56.8"N, 15°10'49.3"E.
5. Loužnice – old serpentinite quarry on W-facing slope 0.3 km S of village, 50°40'25"N, 15°16'08"E, alt. 450 m (19. 9. 2015).
6. Loužnice – rock under chapel in village, 50°40'46"N, 15°15'57"E, alt. 440 m (19. 9. 2015).
7. Velké Hamry – Návarov castle ruin 50°40'56"N, 15°19'21"E, alt. 410 m (19. 9. 2015).
8. Velké Hamry – Kamenice River 0.4 km SSW of Návarov Castle, 50°40'35"N, 15°19'12"E, alt. 350 m (19. 9. 2015); 8a – riverbed, 8b – left bank.
9. Malá Skála – view point near Pantheon castle, 50°38'29"N, 15°11'31"E, alt. 300 m (19. 9. 2015).
10. Turnov – Sedmihorky, deciduous forest with old oaks in the Bažantník Nature Reserve and trees on dam of Bažantník pond, alt. 255 m (20. 9. 2015); 10a – 50°33'25"N, 15°11'20"E, 10b – 50°33'29"N, 15°11'21"E.

SEZNAM ZAZNAMENANÝCH DRUHŮ [List of recorded species]

- Acarospora fuscata* (LC) – 3 basalt, 6 sili, 9 sand
Acarospora impressula (NT) – 3 (JM) basalt
Acrocordia gemmata (EN) – 10 Qrob
Agonimia allobata (DD) – 10b (JM) Qrob
Amandinea punctata (LC) – 3 (JM) basalt, 10 Qrob
Anisomeridium polypori (LC) – 7 Apla, 10 Qrob
Arctoparmelia incurva (NT) – 9 sand
Arthonia spadicea (NT) – 8b Apse, 10 Qrob
 **Arthrorhaphis aeruginosa* R. Sant. & Tønsberg – 4 lich – *Cladonia*
Aspicilia caesiocinerea (LC) – 1 basalt, 6 sili
Aspicilia cinerea (NT) – 6 (JM) sili
Aspicilia contorta subsp. *hoffmanniana* S. Ekman & Frøberg – 3 basalt
Aspicilia simoënsis (DD) – 9 (JM*) sand
Bacidina inundata (VU) – 8a (JM) inundated siliceous stone
Bacidina sulphurella (LC) – 7 Fag
Baeomyces rufus (LC) – 4b, 5 serp, 7 sili, 9 sili
Biatora globulosa (VU) – 4 Apse
Bilimbia sabuletorum (LC) – 7 Ca-rich wall

- Botryolepraria lesdainii* (NT) – 7 con
Buellia aethalea (LC) – 3 basalt
Buellia griseovirens (LC) – 10 Qrob
Calicium adpersum (EN) – 10b (JM) Qrob
Calicium viride (VU) – 10a (JM) Qrob
Caloplaca arcis (Poelt & Vězda) Arup – 3 (JM) basalt
Caloplaca arnoldii (CR) – 3 (JM) basalt
Caloplaca crenulatella (LC) – 3 con
Caloplaca decipiens (LC) – 1 basalt, 3 con
Caloplaca flavocitrina (LC) – 1 (JM) basalt, con, 7 (OP) Ca-rich wall
Caloplaca holocarpa (LC) – 1 (JM) basalt, 3 (JM) basalt, 7 Ca-rich wall
Caloplaca chlorina (LC) – 1 (JM, OP) basalt
Caloplaca pusilla (A. Massal.) Zahlbr. – 3 (JM) con
Caloplaca viridirufa (VU) – 1 basalt, 3 basalt
Candelariella aurella (LC) – 1 (JM) con, 3 con
Candelariella vitellina (LC) – 3 (JM) basalt, 6 sili, 9 sand
Candelariella xanthostigma (LC) – 10 Qrob
Cetraria muricata (DD) – 4c (OP) soil
Chaenotheca ferruginea (LC) – 8b Aln, 10 Qrob
Chaenotheca furfuracea (LC) – 8b Apse, 10 Qrob
Chaenotheca phaeocephala (VU) – 10b (JM) Qrob
Chaenotheca stemonea (VU) – 10 Qrob
Chaenotheca trichialis (NT) – 10b (JM) Qrob
Chrysothrix candelaris (VU) – 10 Qrob
Chrysothrix chlorina (LC) – 4b sand, 7 sili, 9 sand
Cladonia arbuscula (LC) – 4c (OP) soil
Cladonia borealis (VU) – 4c (OP) soil
Cladonia caespiticia (NT) – 5 (OP) soil
Cladonia cervicornis s. str. (VU) – 4c (OP) soil, 9 (JM) soil
Cladonia chlorophaea s. str. (LC) – 4c (OP) soil, 9 (JM*) soil
Cladonia coniocraea (LC) – 4b, 7 Fag, 9 soil, 10 Qrob
Cladonia digitata (LC) – 4d, 5 soil, 9 wood, 10 Qrob
Cladonia diversa Asperges ex S. Stenroos (NT) – 4b sand, 4c (OP) soil,
 wood, 9 wood
Cladonia fimbriata (LC) – 5 soil, 9 soil
Cladonia floerkeana (LC) – 9 soil
Cladonia furcata (LC) – 5 soil
Cladonia macilenta (LC) – 4b, c (OP) soil, 6 sili, 7 Bet, 9 soil
Cladonia merochlorophaea (DD) – 4b, c (OP), 9 soil
Cladonia pleurota (LC) – 9 soil
Cladonia pyxidata (LC) – 4c (OP) soil
Cladonia subulata (LC) – 4b, c (OP) soil, 9 (JM*) soil
Cladonia uncialis s. str. (NT) – 4c (OP) soil
Coenogonium pineti (LC) – 4d, 4 Apse, 7 Fag, 10 Qrob
Collema crispum (NT) – 3

- Cystocoleus ebeneus* (NT) – 4e (OP) sand
Dibaeis baeomyces (LC) – 5 soil
Diploschistes scruposus (LC) – 4 sand, 9 sand
Diplotomma alboatrum (NT) – 1 (JM) con
Endocarpon psorodeum (EN) – 1 (JS) basalt
Evernia prunastri (NT) – 10 Qrob
Fuscidea praeruptorum (DD) – 4a (JM*) sand
Graphis scripta (VU) – 8b Apse
Hypocenomyce scalaris (LC) – 4b Pin, 9 Bet, 10 Qrob
Hypogymnia physodes (LC) – 4b, 4 Bet, 7 Fag, 9 sand, 10 Qrob
Hypogymnia tubulosa (NT) – 4c Cal, 4 Bet, 7 Pic
Imshaugia aleurites (VU) – 4b Pin, wood
Jamesiella anastomosans (DD) – 4 Qrob
Lasallia pustulata (NT) – 9 sand
Lecania cyrtella (LC) – 10 Frax
Lecanora albescens (LC) – 1 (JM) con
Lecanora cenisia (NT) – 9 sand
Lecanora conizaeoides (LC) – 4b, 9 sand
Lecanora dispersa s. str. (LC) – 1 (JM) basalt
Lecanora dispersa agg. – 1 (JM) basalt, 7 Ca-rich wall
Lecanora expallens (LC) – 4 Apse, Frax, 8b Aln, 10 Qrob
Lecanora intricata (LC) – 3 basalt
Lecanora orosthea (NT) – 1 basalt, 3 basalt
Lecanora pannonica Szatala – 3 (JM, PRC) basalt
Lecanora polytropa (LC) – 3 basalt, 5 serp, 6 sili, 7 sili, 9 sand
Lecanora pulicaris (LC) – 7 Fag
Lecanora rupicola (LC) – 3 basalt, 6 sili, 9 sand
Lecanora saligna (LC) – 10 Qrob
Lecanora saxicola (LC) – 1 basalt, 3 (JM) basalt, 6 sili
Lecanora sulphurea (VU) – 3 basalt stone in the castle wall
Lecanora swartzii (VU) – 9 (JM) sand
Lecidea fuscoatra (LC) – 3 basalt, 6 sili, 9 (JM) sand
Lecidea grisella (LC) – 3 basalt, 5 serp, 9 sand
Lecidea variegatula (NT) – 3 (JM) basalt
Lecidella carpathica (LC) – 3 basalt
Lecidella elaeochroma (NT) – 10 Frax
Lecidella scabra (LC) – 1 (JM) basalt, 3 (JM) basalt, 5 serp
Lecidella stigmatea (LC) – 3 con, 9 (JM) sand
Lepraria caesioalba (LC) – 4 sand, 5 serp, 9 sand
Lepraria crassissima (NT) – 1 (JM*) basalt, 4c sand, 7 (JM*) wall of castle ruin
Lepraria finkii (de Lesd.) R. C. Harris (LC) – 4 Apse, 4b, 5 (JM) bark of decaying stump, 7 Ca-rich wall, 10 Qrob
Lepraria incana (LC) – 4d, 7 Apl, 9 Bet, 10 Qrob
Lepraria jackii (NT) – 4b Pic, 5 (JM*) bark of decaying stump

- Lepraria membranacea* (LC) – 1 basalt, 3 basalt, 6 sili, 9 sand
Lepraria rigidula (LC) – 2 (JM) Frax, 3 basalt
Lepraria vouauxii (LC) – 10 Qrob
Leptogium pulvinatum (LC) – 7 (JS) Ca-rich wall
Leptogium turgidum (Ach.) Cromb. – 1 (JM) basalt
Lichenomphalia umbellifera (LC) – 4b organic soil
Melanelia disjuncta (NT) – 9 sand
Melanelixia fuliginosa (LC) – 3 basalt, 6 sili, 9 sand
Melanelixia glabratula (Lamy) Sandler & Arup – 4 Apse, 7 Fag, 8b Apse, 10 Frax
Micarea denigrata (LC) – 4b wood, 9 wood
Micarea lignaria (LC) – 4b sand
Micarea micrococca (LC) – 4 Pic, 7 Fag, 10 wood
Micarea peliocarpa (LC) – 5 (JM) dead mosses
Micarea prasina agg. – 4 Apse, 4b sand, wood, 7 Fag
 **Microcalicium arenarium* (Hampe ex A. Massal.) Tibell – 8b (JM, PRC) lich
     – *Psilolechia lucida* (Aln)
 **Microcalicium disseminatum* (Ach.) Vain. – 10 Qrob
Mycoblastus fucatus (LC) – 7 Fag, 9 Bet
Opegrapha gyrocarpa (LC) – 1 (JM, PRC) basalt
Opegrapha varia (NT) – 7 (JM) wall of castle ruin
Opegrapha vulgata s. str. (NT) – 10b (JM) Qrob
Parmelia omphalodes (NT) – 9 sand
Parmelia saxatilis (LC) – 3 basalt, 4b sand, 9 sand
Parmelia sulcata (LC) – 3, 4d, 7 Fag, 10 Qrob
Parmeliopsis ambigua (LC) – 4 Bet, 9 Bet, 10 wood
Peltigera praetextata (NT) – 3, 7 soil
Peltigera rufescens (NT) – 3 soil
Pertusaria albescens (NT) – 10 Qrob
Pertusaria amara (NT) – 10 Qrob
Pertusaria lactea (NT) – 3 (JM) basalt
Phaeophyscia endophoenicea (EN) – 2 (JM) Frax
Phaeophyscia nigricans (LC) – 3 con
Phaeophyscia orbicularis (LC) – 1 basalt, 2 (JS) Frax
Phlyctis argena (LC) – 4 Apse, 10 Qrob
Physcia adscendens (LC) – 3 con
Physcia caesia (LC) – 3 con
Physcia dimidiata (NT) – 1 basalt
Physcia dubia (LC) – 1 basalt, 3 basalt, 6 sili
Physcia tenella (LC) – 3 con, 4 Apse, 8 Apse, 10 Frax
Physconia enteroxantha (NT) – 3, 10 Qrob
Placynthiella dasaea (LC) – 4b wood
Placynthiella icmalea (LC) – 4b wood, 9 Pin, 10 Qrob
Placynthiella oligotropha (LC) – 4c soil
Placynthiella uliginosa (LC) – 9 (JM) soil

- Platismatia glauca* (NT) – 4 Apse, Bet
Porina aenea (LC) – 4b Fag, 7 Apla, 10 Frax
Porpidia crustulata (LC) – 5 serp
Porpidia tuberculosa (LC) – 5 serp, 9 sand
Protoblastenia rupestris (LC) – 3, 7 Ca-rich wall
Protoparmelia badia (LC) – 9 sand
Pseudevernia furfuracea (NT) – 4b Pin, 4 Bet, 9 sand
Psilolechia lucida (LC) – 3 basalt, 4b sand, 6 sili, 7 sili, 8b (JM) Aln
Ramalina pollinaria (NT) – 10 Qrob
Rhizocarpon geographicum (LC) – 3 basalt, 6 sili, 9 sand
Rhizocarpon lecanorinum (LC) – 9 sand
Rinodina oleae (LC) – 1 (JM, PRC) basalt, con
Sarcogyne clavus (NT) – 9 sand
Sarcogyne regularis (LC) – 3 con
Sclerophora pallida (CR) – 10a (JM) Qrob
Scoliciosporum chlorococcum (LC) – 9 Bet
Scoliciosporum sarothamni (LC) – 4d Sor
Scoliciosporum umbrinum (LC) – 3 basalt
Strigula stigmatella (EN) – 7 (JM) Fag
Tephromela atra (NT) – 3 basalt
Trapelia coarctata (LC) – 3 basalt
Trapelia glebulosa (LC) – 5 serp, 9 sand
Trapelia placodioides (LC) – 3 basalt, 5 (OP) serp
Trapeliopsis flexuosa (LC) – 4b wood, 10 Qrob
Trapeliopsis granulosa (LC) – 9 sand
Umbilicaria hirsuta (LC) – 9 sand
Umbilicaria polyphylla (LC) – 9 sand
Usnea dasypoga (VU) – 5 (JS) Lar
Usnea scabrata (CR) – 5 (JS) Lar
Usnea sp. – 4 Bet
Verrucaria muralis (LC) – 3 con
Verrucaria nigrescens (LC) – 3 con, 7 Ca-rich wall
Xanthoparmelia conspersa (LC) – 3 basalt, 6 sili
Xanthoparmelia loxodes (LC) – 3 (OP) basalt, 9 sand
Xanthoparmelia stenophylla (LC) – 9 sand
Xanthoparmelia verruculifera (LC) – 6 sili
Xanthoria calcicola (CR) – 1 (JM, JS) basalt
Xanthoria elegans (LC) – 3 con
Xanthoria fallax (NT) – 1 (JS) basalt, 3 basalt

KOMENTÁŘE K VÝZNAČNÝM TAXONŮM

Aspicilia simoënsis

Tato sorediální až izidionní misnička charakteristická obsahem kyseliny norstiktové patří ve střední Evropě k vzácným taxonům. Z ČR je uváděna z Malého Bezdězu (Peksa et al. 2007), bazaltových sutí na Plešivci u Lito-

měřic (Berger & Bayerová 2000) a z Českého krasu (Svoboda 2007). Údaje z Českého krasu jsou však mylné a patří druhu *Aspicilia cinerea*, ostatní sběry byly také revidovány a jejich původní určení je správné.

Caloplaca arcis

Krásnice ze skupiny *Caloplaca citrina* charakteristická krátce laločnatými okraji stélky a přítomností blastidií (Vondrák et al. 2009). V ČR zřejmě synantropní druh, nalezený teprve nedávno na zdech Vyšehradu v Praze a zámku Lednice na jižní Moravě (Malíček et al. 2014).

Fuscidea praeruptorum

Sorediální zástupce rodu hnědenka s šedou až hnědou stélkou a zpravidla zelenavými sorály, který je charakteristický přítomností kyseliny alektorialové (sorály C+ červeně, Pd+ žlutě). Preferuje chudé silikátové horniny a ve střední Evropě se jedná o vzácný druh (cf. Wirth et al. 2013), z ČR není recentně uváděn.

Lecidea variegatula

Lišejník připomínající drobné exempláře *L. fuscoatra* nebo *L. grisella*, od kterých se ale liší absencí kyseliny gyroforové, výrazně menšími askosporami a bezbarvým hypotéciem. V iniciálních stádiích vývoje může parazitovat na ostatních lišejnících (Kocourková 2000). S oblibou se vyskytuje na menších kamenech ve společenstvech pionýrských lišejníků. Během posledních asi 20 let byla tato šálečka z našeho území publikována ze tří lokalit: od Moravského Krumlova (Vězda 1995), z Českomoravské vysočiny (Kocourková 2000) a z odkaliště ve Chvaleticích (Palice & Soldán 2004).

***Opegrapha vulgata* s. str.**

Tento kreskovec byl považován za běžný druh a mnohokrát byl z našeho území publikován (Vězda & Liška 1999). Dle velikosti konidií ale veškeré recentní údaje patří k podobnému taxonu *O. niveoatra*. Sběr z PR Bažantník dle velikosti konidií patří skutečné *O. vulgata*. Navíc se tento materiál liší i na první pohled bělavou stélkou a nápadnými hojnými pyknidami. Morfologicky se tak shoduje s materiálem sbíraným J. Malíčkem v západní Evropě, taktéž určeným jako *O. vulgata* s. str. (Malíček, nepubl.).

Sclerophora pallida

Poprášenka bílá byla ještě nedávno uváděna z jediné lokality v ČR, a to na Medvědíh hřbetu na Šumavě (Liška et al. 2006). V posledních letech se však podařilo nalézt několik nových lokalit. Mimo výskyt v PR Bažantník, kde byla poprášenka pozorována na třech dubech, byl tento druh publikován z Žofinského pralesa (Malíček & Palice 2013) a zámeckého parku v Nečtinách (Šoun et al. 2015).

Strigula stigmatella

Nález tohoto pyrenokarpního lišejníku u zříceniny hradu Návarov byl velmi překvapivý. V České republice se jedná o vzácný druh známý hlavně z přirozených a pralesovitých lesních porostů na srážkově bohatých nebo vlhkých stanovištích (např. zaříznutá údolí řek). Recentně byl publikován pouze ze Šumavy (Palice 1999) a z Králického Sněžníku (Halda 2006).

Xanthoria calcicola

Druh podobný běžné *Xanthoria parietina*, od níž se liší výhradně saxikolním růstem, oranžovější barvou a přítomností hrubých izidií. Apotécia bývají na rozdíl od *X. parietina* přítomna jen vzácně. Z našeho území byl dosud publikován pouze ze dvou lokalit na Křivoklátsku (Kocourková-Horáková 1998). Na Troskách rostl na živinami obohacené čedičové skále pod zdmi hradu společně s *X. fallax* a dalšími druhy s podobnou ekologií.

ZÁVĚR

V průběhu podzimních Bryologicko-lichenologických dnů v Českém ráji jsme zaznamenali celkem 184 taxonů lišejníků a tři druhy nelichenizovaných, popř. lichenikolních hub. Na zřícenině hradu Trosky stojící na bazaltové skále se nám podařilo nalézt řadu u nás málo známých druhů – *Caloplaca arcis*, *Endocarpon psorodeum*, *Lecanora pannonica*, *Lecidea variegatula*, *Leptogium turgidum* a *Xanthoria calcicola*. Dominantním lišejníkem v areálu hradu byla *Lecidella scabra*.

Ze zajímavých druhů nalezených v Hruboskalském skalním městě lze jmenovat *Cladonia borealis*, *C. cervicornis*, *Fuscidea praeruptorum* a *Jameiella anastomosans*. Další různorodé lokality mezi Železným Brodem a Velkými Hamry přinesly další nálezy, např. *Strigula stigmatella* nalezená u zříceniny hradu Návarov; *Arctoparmelia incurva*, *Aspicilia simoënsis* a *Lecanora swartzii* z pískovců maloskalského Pantheonu. Překvapivě zajímavou lokalitou se ukázala přírodní rezervace Bažantník u stejnojmenného rybníka nedaleko Sedmihorek. Zde se v „lužním lese“ s dominancí olše lepkavé, jasanu a lípy srdčité na sušších místech vyskytuje mnoho desítek (dle čísel na stromech možná až 200 exemplářů) dubů letních. Jejich věk přesahuje 200 let a mnohé ze stromů jsou napadené houbami, postupně odumírají nebo již odumřely (Mikeska 2008). Přestože naprostá většina dubů je silně zastíněná okolním porostem, našli jsme zde bohatá společenstva vzácných epifytů s dominancí kalicioidních lišejníků a hub – *Acrocordia gemmata*, *Calicium adspersum*, *C. viride*, *Chaenotheca phaeocephala*, *Ch. stemonea*, *Chrysothrix candellaris*, *Microcalicium disseminatum*, *Opegrapha vulgata* s. str. a *Sclerophora pallida*.

PODĚKOVÁNÍ

Vybrané zástupce rodu *Xanthoria* a *Caloplaca* včetně *C. arcis* ochotně ověřil Jan Vondrák, položku *Rinodina oleae* revidoval Helmut Mayrhofer a netypický sběr *Phaeophyscia endophoenicea* určil Zdeněk Palice, který také ochotně doplnil řadu literárních pramenů k historii lichenologického výzkumu Českého ráje. Tipy na zajímavé lokality a doprovod v terénu poskytly Jana Steinová a Lucie Zemanová. Průzkum byl podpořen institucionálními prostředky na vědu a výzkum Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

LITERATURA

- Baumhaier G. (1927): Květena Příhrázských skal a okolí. – Od Ještěda k Troskám 5: 114–117, 150–153 & 169–171.
- Bayer E. (1922): K lichenologickému výzkumu Čech. – Věda přírodní 3: 89–92, 173–176 & 204–207.
- Berger F. & Bayerová Š. (2000): Lichenologische Impressionen von einigen nordböhmisches Basaltblockhalden. – Acta Universitatis Purkynianae 4: 127–134.
- Cypers-Landrecy V. (1926): Beiträge zur Kryptogamenflora des Riesengebirges und seine Vorlagen. – Lotos 74: 1–18.
- Černohorský Z. (1965): Die Verbreitung der Flechte *Rhizocarpon lecanorinum* Anders in der Tschechoslowakei. – Preslia 37: 353–362.
- Erichsen C. F. E. (1936): Pertusariaceae. – In: Zahlbruckner A. (ed.): Dr. L. Rabenhorsts Kryptogamenflora von Deutschland, Österreich und der Schweiz. Bd. IX, Abt. 5, T. 1., p. 321–512, 513–728, Akademische Verlagsgesellschaft, Leipzig.
- Halda J. P. (2006): Interesting lichen records from Králický Sněžník Mts (Glatzer Schneeberg, Czech Republic). – In: Lackovičová A., Guttová A., Lisická E. & Lizoň P. (eds), Central European lichens – diversity and threat, p. 315–323, Mycotaxon Ltd., Ithaca.
- Hanko B. (1983): Die Chemotypen der Flechtengattung *Pertusaria* in Europa. – Bibliotheca Lichenologica 19: 1–297.
- Hilitzer A. (1926): Addenda ad lichenographiam Bohemiae. Series II. – Acta Botanica Bohemica 5: 42–51.
- Kocourková J. (2000): Lichenicolous fungi of the Czech Republic (The first commented checklist). – Acta Musei Nationalis Pragae, Ser. B, Hist. Nat., 55 (1999): 59–169.
- Kocourková-Horáková J. (1998): Records of new, rare or overlooked lichens from the Czech Republic. – Czech Mycology 50: 223–239.
- Lisická E. (1980): Flechtenfamilie Umbilicariaceae Fée in der Tschechoslowakei. – Biologické Práce SAV, Bratislava, 26/4: 1–152.
- Liška J. & Palice Z. (2010): Červený seznam lišejníků České republiky (verze 1.1). – Příroda, Praha, 29: 3–66.
- Liška J., Palice Z., Dětinský R. & Vondrák J. (2006): Changes in distribution of rare and threatened lichens in the Czech Republic II. – In: Lackovičová A., Guttová A., Lisická E. & Lizoň P. (eds), Central European lichens – diversity and threat, p. 241–258, Mycotaxon Ltd., Ithaca.
- Magnusson A. H. (1935): Acarosporaceae, Thelocarpaceae. – In: Zahlbruckner A. (ed.): Dr. L. Rabenhorsts Kryptogamenflora von Deutschland, Österreich und der Schweiz. Bd. IX, Abt. 5, T. 1., p. 1–318, Akademische Verlagsgesellschaft, Leipzig.
- Maliček J. & Palice Z. (2013): Lichens of the virgin forest reserve Žofinský prales (Czech Republic) and surrounding woodlands. – Herzogia 26: 253–292.
- Maliček J., Palice Z. & Vondrák J. (2014): New lichen records and rediscoveries from the Czech Republic and Slovakia. – Herzogia 27: 257–284.
- Mikeska M. (2008): Plán péče o přírodní rezervaci Bažantník na období 2008–2017. – Ms. [<http://ceskyraj.ochranaprirody.cz/res/archive/092/013238.pdf?seek=1371801491>, 23. 3. 2016].

- Novák J. (1888): Lišejníky okolí německobrodského a seznam lišejníků v Čechách objevených, které scházejí v okolí německobrodském. – Archiv Přírodovědeckého výzkumu Čech 7/1: 1–65.
- Palice Z. (1999): New and noteworthy records of lichens in the Czech Republic. – Preslia 71: 289–336.
- Palice Z. & Soldán Z. (2004): Lichen and bryophyte species diversity on toxic substrates in the abandoned sedimentation basins of Chvaletice and Bukovina. – In: Kovář P. (ed.), Natural recovery of human-made deposits in landscape (biotic interactions and ore/ash-slag artificial ecosystems), p. 200–221, Academia, Praha.
- Peksa O., Bouda F., Halda J. P., Kocourková J., Liška J., Malíček J., Müller A., Palice Z., Slavíková-Bayerová Š., Svoboda D. & Vondrák J. (2007): Lišejníky zaznamenané během 19. podzimních bryologicko-lichenologických dnů na Kokořínsku. – Bryonora 39: 12–20.
- Redinger K. (1938): Arthoniaceae, Graphidaceae etc. – In: Zahlbruckner A. (ed.): Dr. L. Rabenhorsts Kryptogamenflora von Deutschland, Österreich und der Schweiz. Bd. IX. Abt. 2, T. 1., p. 181–404, Akademische Verlagsgesellschaft, Leipzig.
- Servit M. (1959): Lišejníky Podkrkonoší a sousedního území. – Práce krajského Musea v Hradci Králové, ser. A, 1: 129–158.
- Steinová J., Bouda F., Malíček J., Palice Z., Peksa O., Svoboda D. & Vondrák J. (2015): Poznámky k rozšíření a ekologickým preferencím zástupců skupiny *Cladonia cocciferav* České republice. – Bryonora 55: 4–19.
- Suza J. (1947): Doplnky k rozšíření lišejníků v Čechách. Část VI. – Časopis Národního musea, sect. natur., 116: 187–195.
- Svoboda D. (2007): Lichens of the central part of the Bohemian Karst. – Novitates Botanicae Universitatis Carolinae 18: 15–52.
- Šoun J., Bouda F., Kocourková J., Malíček J., Peksa O., Svoboda D., Uhlík P. & Vondrák J. (2015): Lišejníky zaznamenané během jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce ČBS na Manětínsku (západní Čechy) v dubnu 2014. – Bryonora 55: 20–36.
- van den Boom P. P. G. & Palice Z. (2006): Some interesting lichens and lichenicolous fungi from the Czech Republic. – Czech Mycology 58: 105–116.
- Vězda A. (1995): Lichenes rariores exsiccati. Fasciculus nonus decimus (181–190). – 4 p., Brno.
- Vězda A. & Liška J. (1999): Katalog lišejníků České Republiky. – Institute of Botany, Academy of Sciences of the Czech Republic, Průhonice.
- Vondrák J., Říha P., Arup U. & Söchting U. (2009): The taxonomy of the *Caloplaca citrina* group (Teloschistaceae) in the Black Sea region; with contributions to the cryptic species concept in lichenology. – Lichenologist 41: 571–604.
- Wirth V., Hauck M. & Schultz M. (2013): Die Flechten Deutschlands. Band 1, 2. – Ulmer, Stuttgart.